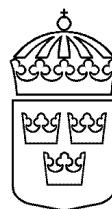

Riksdagens protokoll

2003/04:73

Fredagen den 20 februari

Kl. 09.00 – 09.44

Protokoll
2003/04:73

1 § Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelse:

Interpellation 2003/04:296

Till riksdagen

Interpellation 2003/04:296 av Birgitta Ohlsson (fp) om statsbesöket i sultanatet Brunei

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 9 mars 2004.

Skälet till dröjsmålet är utlandsresor.

Stockholm den 17 februari 2004

Utrikesdepartementet

Laila Freivalds

Enligt uppdrag

Per Thöresson

Expeditionschef

2 § Svar på interpellation 2003/04:264 om Vattenfall AB

*Svar på
interpellationer*

Anf. 1 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Peter Eriksson har frågat om jag avser att utfärda nya ägardirektiv där Vattenfalls roll i den svenska energiomställningen specificeras och där tydliga miljömål sätts upp, om jag avser att vidta andra åtgärder med anledning av riksdagens kritik efter KU-behandling om bristande styrning samt om jag avser att ge Vattenfall ett förhandsbesked om att utbyggnad i Stenungsund inte kommer att tillåtas.

Låt mig börja med den sista frågan. Jag tänker inte föregå den prövning som miljödomstolen kommer att göra. Enligt Vattenfalls egen bedömning kommer dock investeringen i Stenungsund att medföra att de totala koldioxidutsläppen minskar, eftersom elproduktion av bränsle med sämre miljöegenskaper kommer att konkurreras ut. Det är viktigt att komma ihåg att växthuseffekten är global. Att utsläppskällan ligger utanför Sverige minskar alltså inte den totala effekten.

Peter Eriksson frågade också om jag avser att ge nya instruktioner till Vattenfall om miljömål och arbetet med omställningen av energisystemet.

Låt mig återge det riksdagsbeslut som i dag utgör den högsta ägarens krav på företaget. Jag citerar ur näringsutskottets betänkande 1996/97:NU12 *En uthållig energiförsörjning*:

”Utvecklingen av ny ekologisk elproduktionsteknik och investeringar i el- och värmeproduktion från förnybara energislag bör vara framträdande i Vattenfalls långsiktiga utvecklings- och investeringsplaner.”

Därtill slår utskottet fast följande: ”För ett företag som Vattenfall, som verkar på en konkurrensutsatt marknad och som har i huvuduppgift att på ett effektivt sätt producera och leverera el till sina kunder, är det emellertid viktigt att nu nämnda insatser görs inom ramen för kraven på affärsmässighet.”

Vad gäller investeringar i förnybar energi i Sverige är Vattenfall utan tvekan främst. Sedan 1997 har Vattenfall genomfört och beslutat om investeringar på drygt 10 miljarder kronor. Under samma tidsperiod har Vattenfall lagt ca 3,7 miljarder kronor på forskning och utveckling, varav 370 miljoner kronor inom förnybar energi, främst vindkraft, solceller och biobränsle.

Det är min uppfattning att Vattenfall därigenom aktivt medverkar till en omställning av energisystemet och att man ligger i främsta ledet inom forskning och utveckling av ny teknik på energiområdet. Jag ser därför i dag ingen anledning att ytterligare specificera Vattenfalls verksamhet utöver det som riksdagen redan har beslutat om.

Därefter till frågan om jag kommer att vidta några andra åtgärder med anledning av riksdagens kritik från i juni 2002. Sedan den tidpunkten har regeringen vidtagit en rad åtgärder för att ytterligare stärka styrningen av de statligt ägda bolagen.

Förvaltningen har koncentrerats till en ägarenhet samtidigt som jag har fått ansvar för den övergripande ägarpolitiken för alla statliga bolag. Regeringen har nu tillgång till en samlad förvaltningsresurs med hög kompetens i Näringsdepartementet. Hårdare krav på rapportering från bolagen har införts. Vår egen rapportering av ägarpolitiken har förbättrats. Beslut om nya riktlinjer för anställningsvillkor för chefer inom de statliga bolagen har fattats. Alla dessa beslut har vi tagit för att ytterligare förbättra styrningen och förvaltningen av svenska folkets gemensamma egendom.

Jag vill slutligen peka på vikten av att Vattenfall kan skapa trygga ekonomiska grundvalar som gör att bolaget också i framtiden kan vara ledande inom forskning, utveckling och kommersialisering av ny energiteknik och på så sätt fylla sin roll i det svenska omställningsarbetet.

Då Peter Eriksson som framställt interpellationen anmält att han var förhindrad att närvara vid sammanträdet medgav tredje vice talmannen att Ingegerd Saarinen i stället fick delta i överläggningen.

Anf. 2 INGEGERD SAARINEN (mp):

Fru talman! Jag vill börja med att be om ursäkt för att Peter Eriksson inte kunde vara här, och så vill jag tacka för svaret. Men av svaret framgår inte om Leif Pagrotsky är beredd att styra Vattenfall mer aktivt vare sig i frågan om kraftverksplanerna i Stenungsund eller i övrigt.

Vattenfall har hundrafaldigat sina koldioxidutsläpp sedan 1997, och bolaget är i färd med att öka dem ännu mer. De har ökat sitt kärnkrafts-

innehav. De tänker också investera stort i kärnkraft i framtiden i Sverige. De har höjt priserna långt utöver vad som är motiverat. Företaget har tårt hårt på sin goodwill och också på sin kreditvärdighet, och det har demonstrerats genom sänkta kreditbetyg. Vad är det egentligen som krävs för att regeringen ska tycka att måttet är rågat?

Leif Pagrotsky behöver inte nödvändigtvis försvara allt som Vattenfall gör. Riksdagen prickade Björn Rosengren för bristande styrning, men ingenting tvingar Leif Pagrotsky att försvara Rosengrens passivitet.

Det är positivt att rutinerna för styrning av de statliga företagen har förbättrats, men riksdagens kritik för bristande styrning av Vattenfall avsåg inte bara formerna utan också resultatet. Vattenfalls viktigaste ägardirektiv är 1997 års energipolitiska beslut, och det har Vattenfall inte följt.

Vattenfall har enligt Pagrotsky investerat 10 miljarder sedan 1997, men han nämner inte hur stor del av detta som är förnybar energi och effektivisering och hur mycket som redan fanns i företag som Vattenfall har köpt. Däremot framgår det av siffrorna att endast 10 % av de 3,7 miljarderna för forskning och utveckling har använts för förnybar energi. 90 % har använts till annat än förnybar energi.

Under den senaste tiden har Vattenfall också lagt ned sin solvärme-forskning efter 20 år. Det borde betyda att den nuvarande FoU-insatsen är mindre än 10 % för förnybar energi. Betyder det att resten går till fossil- och kärnkraft? Och anser Leif Pagrotsky att det här är lagom proportioner?

Vad gäller styrningen av Vattenfall vill jag också påpeka att Vattenfall Europe i Tyskland lobbar hårt mot den tyska tilldelningsplanen för utsläppsrätter, eftersom den hotar ekonomin i deras brunkolskraftverk.

Om Vattenfall misslyckas med att förändra den tyska tilldelningsplanen innebär det väl att deras tillgångar minskar i värde på grund av ett omotiverat risktagande. Kanske äventyras en stor del av vinsten. Säljarna av brunkolen och kraftverken i Tyskland kanske visste vad de gjorde. Vattenfall borde kanske också ha vetat vad de gjorde när de köpte.

Anser Leif Pagrotsky att det är acceptabelt att ett statligt svenskt företag ägnar sig åt att motarbeta Tysklands klimatpolitik?

Anf. 3 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Ingegerd Saarinen påpekar mycket riktigt att jag inte behöver försvara allting som Vattenfall gör. Den kritik som KU:s majoritet av borgerliga partier plus Miljöpartiet riktade mot Björn Rosengren träffar inte mig. Sedan den kritiken formulerades har, som jag också nämnde i mitt svar, väsentliga förändringar skett. Jag är glad att Ingegerd Saarinen uppskattar den stärkning av ägarfunktionen som vi har genomfört. I det avseendet samtalar ju också våra partier regelbundet. Jag är glad för det.

Jag delar den synen. Jag har ingen anledning att reflexmässigt och instinktivt försvara allt som sker. Det är väl inte obekant här i kammaren att vad gäller frågor om elavbrott och hur snabbt det går att få på strömmen när stormen har slagit till är det allt annat än beröm som jag brukar formulera när Vattenfall kommer på tal.

Det ska inte heller vara det motsatta, att det är min uppgift att i alla sammanhang stämma in i kören av kritiker när jag gör bedömningen att

Prot. 2003/04:73
20 februari

Svar på
interpellationer

kritiken är orättvis. Jag uttrycker gärna att jag vill ha förändringar och förbättringar, till exempel i Vattenfall, också offentligt när jag tycker att det är motiverat. Men jag tar gärna på mig den vad jag medger inte särskilt populära uppgiften att försvara bolaget när jag tycker att kritiken är orättvis. Det tycker jag att den är i det här fallet när det gäller Tyskland och när det gäller insatserna för förnybar energi.

Riksdagen har formulerat krav på Vattenfall som innehåller både affärsmässighet, konkurrensneutralitet i förhållande till de privata eller statliga aktörer från andra länder som också finns på den svenska marknaden och att man ska stå i främsta ledet i omvandlingen av det svenska energisystemet. Det är en svår uppgift att förena dessa två mål som riksdagen har utformat. Jag tycker att de hanterar den avvägningen, som det ser ut nu, på ett ganska bra sätt.

Det är också min uppfattning att när nu vinsten från Vattenfalls tyska verksamhet, och också den polska verksamheten, börja komma ordentligt när omstrukturering av det gamla smutsiga tyska elsystemet börjar fungera väl och bättre än väntat skapas ekonomiska resurser för att ytterligare öka satsningarna på förnybar energi, forskning och utveckling så att det kan skynda på den svenska energiomställningen. Men det får inte ske i en sådan takt att just Vattenfalls konsumenter drabbas av högre elkostnader än vad som gäller Fortums och Sydkrafts kunder. Där går gränsen för mig. Riksdagen har som ram för mitt arbete bestämt att det ska råda konkurrensneutralitet och att det ska vara inom ramen för vad som är affärsmässigt försvarbart. Det vore det inte om det skulle vara 1 öre dyrare per kilowatt att vara kund hos Vattenfall än hos konkurrenterna för att Vattenfall har ålagts eller tagit på sig frivilligt en större samhällelig uppgift än vad som gäller konkurrenterna. Den balansgången har riksdagen ålagt bolaget.

I Tyskland har man tagit över ett gammalt östtyskt energisystem som man har köpt. Det var ett risktagande. Vi har inte facit över vad det kommer att bli. Än så länge verkar det att ha gått väldigt bra ekonomiskt, men också miljömässigt. Koldioxidutsläppen från de verk man har köpt har minskat med 40 % sedan 1990, svavelutsläppen med 80 %. Sotutsläppen har i det närmaste upphört under den tiden. Det tycker jag förtjänar ett annat omdöme än att de har hundrafaldigt sina utsläpp.

Anf. 4 INGEGERD SAARINEN (mp):

Fru talman! Jag skulle vilja ta upp en artikel som stod i förra veckan i Dagens Industri. "Tysk mardröm för Vattenfall", står det. Det är presschefen för Vattenfall i Tyskland som talar om utsläppsrätterna och vad de kan medföra för bolaget. Han menar att om den tyska regeringens förslag till fördelning av utsläppsrätter blir verklighet kommer Vattenfall att drabbas av kostnadsökningar på flera miljarder kronor. Han säger: "I värsta fall kan vi tvingas skära bort 8 000 av våra anställda." Det gäller Vattenfall i Tyskland. Han säger också det som bekymrar mig särskilt: "Vi vill ha rimlig ersättning för de kraftiga utsläppsminskningar som vi gjort genom att modernisera våra kraftverk för över 9 miljarder euro under främst 1990-talet och kräver att vi inte ska drabbas av några extra kostnader för utsläppsrätter."

Det här kan väl bara tolkas som att Vattenfall bortsåg från de mycket väl förutsägbara konsekvenserna av Kyotoprotokollet och EU:s klimat-

politiska beslut när de köpte brunkolsverksamheten. Tyskland är den största utsläpparen i EU, och brunkolet är den största av utsläppskällorna. Vattenfall är en av Tysklands och Europas största utsläppare.

Det är inte heller bara fråga om ett kortsiktigt försvar för att få tid till omställning. Vid ett seminarium som Vattenfall anordnade i Bryssel den 4 februari, *Is there a future for Coal?*, framhåller de att det finns 1,7 miljarder ton brunkol att bryta i Tyskland.

Förutom det kan Vattenfall ha haft ytterligare skäl för att köpa kärnkraft i Tyskland. Kärnkraftverket Brunsbüttel som ägs till 67 % av Vattenfall är ett av sammanlagt fyra tyska kärnkraftverk som Vattenfall nu kontrollerar. Tyska kärnkraftsföretag avsätter medel för att på ett säkert sätt ta hand om allt kärnavfall från verksamheten och för att riva anläggningarna när verksamheten upphör. Fonden, eller mer korrekt avsättning, ligger i företagets balansräkning som en framtida skuld. Medlen i dessa företags fonder kan användas för att investera i andra bolag eller i värdepapper och så vidare.

Vattenfall har alltså inflytande över dessa tyska kärnkraftsverks fonder. De kärnavfallsmedel som avsätts i Tyskland har Vattenfall lånat till verksamhet i koncernen. Vattenfall har med dessa lån betalat gamla lån eller har dem som likvida medel. Vattenfall menar att dessa fondmedel ger bättre avkastning om de arbetar i koncernen än om de skulle ha satt in pengarna på bank eller investerat i värdepapper.

Vattenfalls skulder var mycket stora den 30 juni 2003. Det är siffror som är svåra att uttala. Vattenfalls skulder till sina kärnkraftsbolag i Tyskland ligger nu på 17 miljarder kronor. Det är pengar som de har tagit ur de här fonderna. De kärnavfallsmedel som avsätts i Tyskland har Vattenfall alltså lånat till verksamhet i koncernen. Vattenfall har med dessa lån betalat gamla lån eller har dem som likvida medel. Det handlar om 17 miljarder som Vattenfall får använda som, om jag förstår det rätt, räntefria lån. Det kan förstås ha påverkat ett investeringsbeslut.

Anf. 5 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Jag beklagar att jag inte är tillräckligt insatt i den tyska balansräkningen för att reda ut huruvida det utgår ränta eller inte på de medel som man disponerar i enlighet med vad som gäller i Tyskland. Låt mig bara ge min principuppfattning om en fråga som Ingegerd Saarinen tog upp, nämligen huruvida Vattenfall bör eller inte bör vara med och delta i debatten inför politiska beslut i de länder där man är verksam.

I Sverige är de statliga företagen medlemmar i de intresseorganisationer som finns i de branscher där de är verksamma. LKAB är med i Gruvindustriföreningen, Vin & Sprit är med i Livsmedelsindustrierna och så vidare. Där är de med och driver de frågor som branschen och företagen har intresse av, också gentemot regeringen trots att regeringen är ägare av bolaget och man borde kunna tycka att det kunde vara rakare rör i påverkan än via intresseorganisationer och via allmänna debatten. Det skulle i så fall ställa de statliga företagen i en väldigt speciell förhållning jämfört med konkurrenterna. Jag tycker därför att det är en logisk ordning att man använder den allmänna debatten och det ordinarie organisationsväsendet som instrument för sitt sätt att göra sin röst hörd. Att man gör det i Tyskland tycker jag inte är konstigare än att man gör det i Sverige, liksom andra statliga företag gör det i Sverige.

Prot. 2003/04:73
20 februari

Svar på
interpellationer

I Tyskland har Vattenfall investerat kolossala belopp i att rena utsläppen från energiproduktionen. Tyskland har en smutsigare, mer koldioxidutsläppande energisektor än vad vi har i Sverige. Det beror på det grundläggande faktum att Tyskland är platt. I Tyskland finns inga berg som fångar upp snö som då och då rinner nedåt och skapar utrymme för energiproduktion i vattenkraft. Då är det i princip olja, kol och kärnkraft som de väljer att använda sig av, och naturgas också. Förnybar energi har de inte så mycket av, även om de nu satsar mycket på vindkraft.

Att Vattenfall nu är verksam i Tyskland på de villkor, med de spelregler, det klimat och den geografi som råder i Tyskland tycker inte jag i sig är diskvalificerande. Att Vattenfall bara ska få arbeta i bergiga länder på nordliga breddgrader tycker jag vore fel, eftersom det enbart skulle öppna för verksamhet i Norge och Finland. Där finns stora statliga aktörer på plats som inte gör det möjligt för Vattenfall att investera.

Jag ska också berätta att jag träffade min tyske kollega Wolfgang Klement för ett par veckor sedan. Han ville å sin och sin regerings vägnar berömma mig och Sverige för att Vattenfall är, som han uttryckte det, bäst i hela världen på att rena utsläppen från kolkraften. Han var stolt över att man i Tyskland, på grund av Vattenfalls investeringar, hade världens renaste kolkraftverk. I ett land som är starkt beroende av den typen av energiproduktion var detta mycket viktigt för honom.

Det tycker jag kan vara värt för oss att då och då påminna oss i stället för att använda som jag tycker vilseledande beskrivningar som att Vattenfall genom sina aktiviteter har hundrafaldigt utsläppen i Tyskland, eller hur formuleringen nu var. Det leder i alla fall tanken helt fel. Verkligheten är ju att man har reducerat utsläppen radikalt genom sina insatser i Tyskland.

Anf. 6 INGEGERD SAARINEN (mp):

Fru talman! Det borde ändå bekymra Leif Pagrotsky att Vattenfall lobbyar för att Tyskland ska tillåta sig fler utsläppsrätter för sin industri nu när vi kämpar för att få en energipolitik och en klimatpolitik som kan hejda förändringarna i klimatet. Det som händer alldeles strax när alla länder lämnar in sina fördelningsplaner är ju oerhört viktigt om det ska bli någon handel och någon försöksperiod över huvud taget. Om alla lämnar in krav på att deras industrier ska få full tilldelning för det de släpper ut blir det naturligtvis ingen handel, och hela utsläppsförsöket kommer att gå i stå. Det är väldigt stora saker som står på spel miljömässigt sett.

Sedan säger Leif Pagrotsky att han inte vill föregripa miljöprövningen av Stenungsund. Varför inte? Är det inte bättre att genast ge Vattenfall besked om ett nej än att låta företaget lägga ned mer resurser på det här huvudlösa projektet? Leif Pagrotsky är i den lyckliga positionen att han kan säga nej dels som ägare, dels som regering i den slutliga miljöprövningen. Det finns två vägar där.

Argumentet att ett kraftverk i Stenungsund skulle konkurrera ut bränslen med sämre miljöegenskaper är förvånande. Vilka sämre kraftverk skulle det vara? Leif Pagrotsky kanske i så fall syftar på import från Vattenfalls anläggningar i Tyskland och Polen. Danmark har i alla fall gjort kraftiga insatser för att reducera sina utsläpp.

Den senaste tiden har debattvågorna om bristande etik och moral gått höga. Framför allt är det Leif Pagrotsky som har anklagat andra för att ha brister. Men det finns viktiga etiska frågor att fundera över när det gäller Näringsdepartementets verksamhet. Näringsministern har ansvar för både vad Vattenfall tar sig för och regelverket på den omreglerade marknaden. Detta regelverk skapar inte en sund konkurrens. Till följd av det fungerar incitamenten dåligt både för energieffektivisering och nyproduktion. På grund av det får vi effekttoppar...

Prot. 2003/04:73
20 februari

*Svar på
interpellationer*

Anf. 7 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Jag tycker inte att det hör till god ton att regeringen innan en rättsprocess, en normal prövning enligt de regler och riktlinjer som riksdagen har beslutat om, ens har inletts startar med att säga hur man tycker att det här ska sluta. Jag tänker för min del avstå från den typen av rekommendationer.

Dessutom är det inte jag i regeringen som kommer att hantera ett sådant ärende i den mån det kommer in. Jag kommer som medlem av regeringen naturligtvis att delta, men det är Miljödepartementet som hanterar den typen av tillståndsärenden.

Ingegerd Saarinen frågar mig hur det kan komma sig att en sådan här investering skulle kunna minska utsläppen. Vi har inte gjort prövningen ännu, och jag har inte gjort någon prövning. Jag valde att referera vad Vattenfall självt säger. Det kan vara bra om det åtminstone blir hört, även om vi sedan får vänta med att ta ställning till hur mycket det ligger i det.

Deras beskrivning är att i dag tas de restoljor som kommer från raffinaderiet Skanraff inte om hand på annat sätt än att de säljs till den som använder dem. Det är i dag fartyg som rör sig på internationellt vatten där det råder väldigt lite miljöregler. Där eldas de upp som bränsle och går ut och påverkar klimatet.

Om i stället samma restprodukter tas om hand i ett kraftverk i närheten av raffinaderiet – Stenungsund ligger inte långt från Lysekil, som bekant – och detta kraftverk har den bästa tillgängliga teknik för rening som finns på jorden menar Vattenfall att det blir mindre utsläpp i luften och mindre effekt på klimatet än om samma restprodukter tas om hand helt orenade.

Det kanske är något fel i det. Låt debatten och miljöprövningen visa om detta stämmer eller inte stämmer. Men klimateffekterna är globala, om utsläppen sker på havet eller på land bredvid vattnet i Stenungsund är ur miljösynpunkt i det sammanhanget likgiltigt.

Överläggningen var härmed avslutad.

3 § Svar på interpellation 2003/04:268 om mångfald som tillväxtmotor

Anf. 8 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Luciano Astudillo har frågat vilka åtgärder jag kan tänka mig för att stödja företagare med invandrabakgrund och varför export-

säljarprogrammet som syftar till att utbilda personer begränsas enbart till den spansktalande marknaden.

Företag som drivs av personer med invandrabakgrund är i dag en viktig del av den svenska ekonomin. De finns i hela landet och är representerade i ekonomins olika sektorer. Dessutom är nyföretagandet något högre bland personer med invandrabakgrund än bland befolkningen som helhet, och detta är tydligast i storstadsregionerna. 20 % av de drygt 37 400 företag som bildades 2002 startades av personer med invandrabakgrund.

Företagare som är födda utomlands upplever fler hinder för tillväxt i företagen jämfört med övriga grupper. Svårigheten att få tillgång till lån verkar vara särskilt problematiskt för denna grupp företagare. Det finns dock vissa skillnader mellan personer med respektive utan invandrabakgrund beträffande de nystartade företagens branschmässiga fördelning. Företagare med invandrabakgrund är överrepresenterade i branscherna handel, hotell och restaurang samt transport och kommunikation. Detta kan delvis förklara de större problemen med tillgången till finansiering då dessa branscher ofta vänder sig till en lokal marknad där konkurrensen ofta är hård.

Jag vill dock poängtera att heterogeniteten inom denna grupp är stor. Exempelvis är skillnaderna mellan företagare födda utomlands och andra generationens invandrarföretagare stora vad gäller andelen som driver verksamhet i kunskapsintensiva sektorer. Det finns även skillnader relaterade till ursprungsregion.

För att underlätta för invandrares företagande gör staten ett antal olika insatser. Regeringen har avsatt 34 miljoner kronor årligen under perioden 2002–2004 för att främja kvinnors och invandrares företagande. En viktig insats är stödet till Internationella företagarföreningen i Sverige, IFS. IFS stöder bland annat företagen i finansieringsärenden. Det är också den del av Internationella företagarföreningens rådgivning som kunderna är särskilt nöjda med. Överlag är personer som varit i kontakt med IFS mycket nöjda med den rådgivning som erbjuds. Stiftelsen kommer i kontakt med 10 % av alla invandrare som startar företag. Den tillfälliga satsningen som regeringen genomfört kommer att fortsätta också efter 2004 när den nuvarande perioden löper ut.

Vad gäller de statliga finansieringsinsatserna har invandrarföretagare som startar företag en större andel starta-eget-bidrag än andra grupper. Vidare har den statliga lånefinansieringen Almi direktiv att särskilt ta hänsyn till behoven hos bland annat kvinnor och invandrare. Andelen invandrarföretagare som beviljas lån från Almi Företagspartner är 20 %, vilket motsvarar andelen invandrarföretagare i Sverige.

För att göra det lättare för svenska företag att växa internationellt erbjuder Exportrådet företagen exportsäljare eller exportassistenter som med praktiskt arbete ska delta i företagets exportarbete och internationella affärer. Säljarna praktiserar under sex månader i företaget och tränas och utbildas av Exportrådet. Efter praktiktiden har företaget möjlighet att anställa säljaren eller assistenten.

Deltagarna är registrerade som arbetssökande vid landets arbetsförmedlingar. Programmets utbildningsdel finansieras av länsarbetsnämnderna. Exportrådets affärsutvecklande insatser i företagen betalas av företagen. Utbildningsdelen har också finansierats med särskilda medel

från regeringen och Exportrådet när inriktningen har varit så kallat svårare marknader, där personer med invandrarbakgrund har särskilda förutsättningar att bidra till företagets satsningar. Sådana marknader har hittills varit Latinamerika, Östeuropa och Asien.

Sedan starten 1993 har närmare 900 säljare och assistenter utbildats, varav 80 % har anställts av företaget efter praktikperioden. Programmet gäller för alla marknader, vilket innebär att det inte finns några begränsningar till enbart den spansktalande marknaden.

Jag anser att invandrarföretagandet och kompetensen hos personer med erfarenhet av andra marknader utgör ett viktigt inslag i vår framtida tillväxt. Det finns anledning att ytterligare tillvarata kompetensen hos personer med invandrarbakgrund genom att utveckla de insatser som görs för att skapa förutsättningar för ett högt invandrarföretagande och näringslivets internationalisering.

Anf. 9 LUCIANO ASTUDILLO (s):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka ministern för det positiva svaret.

Den etniska, kulturella och språkliga mångfalden i Sverige kan, om den utnyttjas rätt, bli en viktig tillväxtfaktor. Om Sverige kan bli bättre på att ta till vara alla sina invånare – inte minst utrikesfödda och deras barn – kommer vårt land att stå än starkare framöver. Tyvärr tenderar debatten om integration och invandrade svenskar annars ofta att fokusera på problemen – segregation, utanförskap och arbetslöshet. Det får den inte göra. Vi har många utmaningar på området. Så är det! Men problemen får inte överskugga mångfaldens många möjligheter – språkrikedom, initiativrikedom och kreativitet.

Redan i dag görs flera strategiska satsningar från regeringens sida med ambitionen att bli bättre på att ta till vara mångfalden. Jag har berört två i min interpellation. Det är det årliga stödet till IFS och exportsäljarprogrammet. IFS har sedan 1996 hjälpt till att starta drygt 2 600 företag och därutöver givit över 17 000 presumtiva företagare med invandrarbakgrund stöd och rådgivning i att utveckla sina affärsidéer. IFS finns i dag på 15 platser i landet och har totalt 32 anställda som ger rådgivning på 28 olika språk. Enligt IFS startas numera vart femte företag av invandrare. I dag har Sverige ca 70 000 invandrarägda företag som sysselsätter 250 000 personer.

Precis som ministern berättade finns det vissa branscher där invandrade svenskar är överrepresenterade. Samtidigt är det andra saker som inte är lika kända. Till exempel finns hela 55 % av företagen som startats med stöd av IFS kvar efter tre år, vilket är en anmärkningsvärt hög siffra. Darja, Jassim och Lazlo, som jobbar på IFS-kontoret i Malmö, är varje år med och startar upp mer än 100 företag. I genomsnitt startas 40 % av företagen av kvinnor.

IFS gör nytta och bidrar till tillväxten. Det är därför glädjande att ministern i dag lovar att den tillfälliga satsningen som regeringen genomfört på IFS även kommer att fortsätta efter 2004.

Fru talman! Den andra strategiska satsningen som regeringen genomfört i linje med det mer positiva synsätt jag efterfrågar är exportsäljarprogrammet. I en internationaliserad värld är språk och kulturkunskaper viktiga faktorer för att öka handeln och därmed tillväxten. Ett land som

kan kommunicera med övriga världen kommer att skaffa sig konkurrensfördelar. Det kommer att bli bättre på att sälja sig självt, och därmed kommer handeln att öka.

Målet med utbildningen har varit att utbilda personer som kan hjälpa företag att komma ut på världsmarknaden. Tanken har varit att dra nytta av de kunskaper som personer har om länder i vilket Exportrådet inte har full kapacitet. För mig var det en nyhet att utbildningen inte begränsas till enbart den spansktalande marknaden, men det är bara positivt!

Precis som ministern berättade i sitt svar har närmare 900 säljare och assistenter utbildats sedan 1993 då utbildningen startades. Det betyder strax över 90 personer per år. Att så många som 80 % har anställts av företagen efter praktikperioden är en anmärkningsvärt hög siffra. Jämför man med andra och mer traditionella arbetsmarknadspolitiska utbildningar är det ett mycket bra resultat. Målet har varit att 70 % ska få anställning efter utbildningstiden. Det klarar denna insats oerhört bra. Det här borde ministern informera om.

I ljuset av att exportsäljarprogrammet har varit så framgångsrikt och att Sverige är ett litet och exportberoende land vill jag fråga följande. Anser inte regeringen att mycket talar för att den utbildningskapacitet som man hittills haft för programmet borde öka?

Anf. 10 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Luciano Astudillo och jag har precis samma syn som startpunkt för vårt sätt att betrakta frågorna. Svenskt näringsliv är inte bra nog på att tillvarata de talanger, förmågor, kunskaper och den initiativkraft som finns bland våra invandrare. Det gör att vår tillväxt inte är så bra som den skulle kunna vara. Vår export till en del länder är inte lika stor som den borde vara, och sysselsättningen är därför inte lika stark som den borde vara. Det har varit en av utgångspunkterna när vi har valt att satsa på exportsäljarprogrammet, till exempel den spanskspråkiga inriktningen som Luciano Astudillo tar upp i sin interpellation. Det var inte en isolerad verksamhet som ett inslag i integrationspolitiken. Det var faktiskt ett inslag i ett brett program som vi hade för att öka vår satsning på svensk export till Latinamerika. Företagen hade identifierat ett problem, nämligen att skaffa kvalificerad personal med kunskaper i spanska som kunde jobba på fältet gentemot kunder, vid installation av produkter och så vidare på plats i Latinamerika. Som en integrerad del i ett program för att öka vår närvaro i Latinamerika till förmån för jobben i Sverige mobiliserade vi exportsäljarprogrammet med särskild inriktning mot människor med spanska som modersmål eller med särskilt starka kunskaper i spanska. Programmet är bredare och mer tillgängligt än så.

Åtgärder som har riktat sig till invandrare är normalt inte speciella åtgärder jämfört med andra åtgärder utan de är en del i den ordinarie arbetsmarknadspolitiken och utbildningspolitiken. I det här fallet har vi intresse av att skräddarsy speciella saker, speciella arrangemang, speciella program för att svara mot de särskilda behov näringslivet har och de särskilda möjligheter vi har bland våra invandrare. Det är oftast upp till länsarbetsnämnderna att välja vilka åtgärder inom ramen för de instrument som finns till förfogande som de tycker är värda att satsa på.

Exportsäljarprogrammet är en mycket ambitiös verksamhet som också har gett mycket bra resultat. Det innebär att det är ganska dyrt för länsarbetsnämnderna. De väljer ofta själva att använda sina medel till andra billigare instrument. De är fria att göra det valet.

Kapaciteten ska inte vara begränsande för hur många som går igenom programmet. Om det finns fler kandidater och om det finns fler länsarbetsnämnder som vill satsa på den typen av utbildning för människor i sina områden ska vi sträva efter att kapaciteten ska vara tillräcklig för att möta efterfrågan. Jag hoppas att näringslivet också gör detsamma när det gäller att ställa upp med praktikplatser och de utbildningsplatser i företagen som gör utbildningen så speciellt bra, så konkret i företagen.

Anf. 11 LUCIANO ASTUDILLO (s):

Fru talman! Jag vill tacka ministern för svaret. Mångfalden ger många möjligheter, och vi får som sagt inte fastna i bara problembeskrivningen av segregationen och utanförskapet.

Jag kommer att ta med mig en del saker från det här samtalet. Det första är att IFS efter 2004 kommer att få stöd. Jag kommer också att försöka kommunicera ut att så många som 80 % av dem som gått exportsäljarprogrammet efter sin praktikplats har ett arbete i de företag där de praktiserat, vilket är en mycket hög siffra om man jämför med all annan arbetsmarknadspolitisk utbildning.

Vi måste bli bättre på att ta vara på den utbildning och de erfarenheter som människor har med sig när de kommer till Sverige. Vi måste vara mycket mer kreativa när det gäller att ta vara på människors kunskaper, inte minst språkkunskaper. I dag pratar vi 150 olika språk i lilla Sverige. I en internationaliserad och globaliserad värld är det en enorm resurs att kunna kommunicera med övriga världen på hela 150 olika språk.

Jag ser också fram emot en ökad kontakt med näringslivet. Det gäller att verkligen uppmuntra och uppmäna dem att ta vara på denna enorma resurs. Jag känner att där finns mycket att göra. Det finns en vilja men en stor okunskap om hur man tar vara på de människor som kommit till vårt land med så mycket erfarenheter, utbildning och kunskap.

Anf. 12 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Jag vill ytterligare förstärka det som Luciano Astudillo säger genom att lyfta fram ett förhållande som inte är så väl känt. Två av de tre marknader där vår export växer allra snabbast är Turkiet och Iran. De är inga små mottagare av svensk export. Trots att de redan är ganska stora växer de väldigt, väldigt snabbt. Jag vet inte om det faktum att vi i Sverige har väldigt gott om människor som talar de språk som behövs för att hantera kundkontakter i de länderna har bidragit till det eller inte, men för mig är slutsatsen självklar: Här har vi en väldigt bra bas just för att göra det som Luciano Astudillo säger, att se våra invandrare som en resurs som tillför tillväxt, jobb, kunder, marknader, efterfrågan och inte som ett problem som behöver lösas.

Mitt problem här har varit att vi i Sverige och i det svenska näringslivet inte varit tillräckligt bra på att dra nytta av den här resursen för egen del. Vi har hållit på att skjuta oss i fötterna år efter år. Vi har tvingats att gå för sakta fram på de här mycket viktiga marknaderna, därför att vi har

haft för dåligt med välutbildade tekniker och ekonomer som har kunnat spanska, arabiska eller andra språk.

En av hemligheterna med framgångarna för exportsäljarprogrammet är att det har vänt sig till människor som redan har en bra utbildning, men som med en marknadsförings- och försäljningspåbyggnad kan nyttiggöra den utbildningen i kundkontakter i svårarbetade länder. Det är ofta ingenjörer som är undersysselsatta eller arbetslösa som med en sådan här säljarutbildning kan få en helt annan slagkraft på arbetsmarknaden och göra en helt annan nytta för det svenska näringslivet än vad man gör som till exempel arbetslös eller tillfälliganställd.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
Proposition
2003/04:65 till socialutskottet

Motioner
2003/04:Sk28–Sk32 till skatteutskottet

5 § Bordläggning

Anmälades och bordlades
Framställningar
2003/04:RB1 Årsredovisning för Sveriges riksbank för räkenskapsåret 2003
2003/04:RB3 Framställning om vissa ändringar i lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank

6 § Anmälan om fråga för skriftligt svar

Anmälades att följande fråga för skriftligt svar framställdes

den 20 februari

2003/04:802 av *Rigmor Stenmark* (c) till statsrådet Berit Andnor
Förebyggande åtgärder för att hindra sekters utbredning

Frågan redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 2 mars.

7 § Kammaren åtskildes kl. 9.44.

Prot. 2003/04:73
20 februari

Förhandlingarna leddes av tredje vice talmannen.

Vid protokollet

CHARLOTTE RYDELL

/Monica Gustafson

Innehållsförteckning

1 § Anmälan om fördröjt svar på interpellation	1
2 § Svar på interpellation 2003/04:264 om Vattenfall AB.....	1
Anf. 1 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s)	1
Anf. 2 INGEGERD SAARINEN (mp)	2
Anf. 3 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s)	3
Anf. 4 INGEGERD SAARINEN (mp)	4
Anf. 5 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s)	5
Anf. 6 INGEGERD SAARINEN (mp)	6
Anf. 7 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s)	7
3 § Svar på interpellation 2003/04:268 om mångfald som tillväxtmotor	7
Anf. 8 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s)	7
Anf. 9 LUCIANO ASTUDILLO (s)	9
Anf. 10 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s)	10
Anf. 11 LUCIANO ASTUDILLO (s)	11
Anf. 12 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s)	11
4 § Hänvisning av ärenden till utskott	12
5 § Bordläggning.....	12
6 § Anmälan om fråga för skriftligt svar	12
7 § Kammarén åtskildes kl. 9.44.	13